

- PROJEKT -

Ministerstwo Spraw Zagranicznych

Plan współpracy rozwojowej w 2021 roku

realizowany za pośrednictwem Ministerstwa Spraw Zagranicznych RP ze środków rezerwy celowej przeznaczonej na współpracę rozwojową, ze środków MSZ oraz ze środków innych resortów działających w obszarze współpracy rozwojowej

Warszawa, 2021

Spis treści

Wstęp	3
Część pierwsza	5
I. Priorytety geograficzne i tematyczne współpracy rozwojowej, finansowanej ze środków rezerwy celowej przeznaczonej na dwustronną współpracę rozwojową oraz ze środków MSZ. ...	5
II. Pomoc humanitarna	14
III. Edukacja globalna	15
IV. Spójność polityk na rzecz rozwoju	16
V. Współpraca z sektorem prywatnym	17
VI. Działania informacyjne	17
VII. Ocena skuteczności realizacji celów współpracy rozwojowej	18
VIII. Formy i zasady współpracy z partnerami polskiej współpracy rozwojowej	18
A. Inicjatywy flagowe	18
B. Projekty realizowane przez organy administracji rządowej i jednostki im podległe	19
C. Projekty realizowane za pośrednictwem organizacji pozarządowych, jednostek samorządu terytorialnego, publicznych szkół wyższych, instytutów badawczych, Polskiej Akademii Nauk oraz jej jednostek naukowych i organizacyjnych	20
D. Działania realizowane za pośrednictwem Fundacji Solidarności Międzynarodowej	21
E. Projekty realizowane za pośrednictwem polskich placówek zagranicznych	22
F. Współpraca z międzynarodowymi instytucjami finansowymi	22
IX. Podział środków w rezerwie celowej budżetu państwa, przeznaczonej na współpracę rozwojową	23
Część trzecia	24
Udział Polski w realizacji polityki rozwojowej Unii Europejskiej	24
A. Składka do budżetu ogólnego UE	24
B. Składka na Europejski Fundusz Rozwoju (EFR)	24
C. Udział Polski w finansowaniu Unijnego Instrumentu Pomocy dla Uchodźców w Turcji	25
Załącznik III Matryca rezultatów działań polskiej pomocy	26

Wstęp

Plan współpracy rozwojowej w 2021 r. realizuje założenia Wieloletniego programu współpracy rozwojowej na lata 2021–2030. Solidarność dla rozwoju (dalej jako „Program 2021–2030”).

Plan został opracowany zgodnie z ustawą z dnia 16 września 2011 r. o współpracy rozwojowej (Dz. U. z 2020 r. poz. 1648 i 2023). Określa kierunki, cele i formy działań w obszarze współpracy rozwojowej oraz wysokość środków finansowych, kierowanych do krajów partnerskich za pośrednictwem instrumentów współpracy bilateralnej oraz wielostronnej.

Polska, poprzez współpracę rozwojową, chce przyczynić się do budowy bardziej zrównoważonego świata dla obecnych i przyszłych pokoleń. Podejmowane działania będą służyły wspieraniu krajów partnerskich polskiej współpracy rozwojowej w realizacji celów zrównoważonego rozwoju (CZR)¹.

Priorytetowy zasięg geograficzny działań polskiej współpracy rozwojowej w 2021 r. obejmuje:

- **cztery kraje Partnerstwa Wschodniego: Białoruś, Gruzję, Mołdawię i Ukrainę**
- **dwa kraje Bliskiego Wschodu: Liban i Palestynę**
- **cztery kraje Afryki Subsaharyjskiej: Etiopię, Kenię, Senegal i Tanzanię.**

Zgodnie z priorytetami tematycznymi wyznaczonymi w Programie 2021–2030, którymi są:

- pokój, sprawiedliwość i silne instytucje
- równe szanse
 - edukacja
 - godna praca
 - przedsiębiorczość
 - redukcja nierówności
 - zrównoważone miasta
- zdrowie
- klimat i zasoby naturalne
 - czysta woda i warunki sanitarne
 - lasy i różnorodność biologiczna
 - odnawialne źródła energii,

będziemy wdrażać, wyznaczone w Agendzie ONZ 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju, cele zrównoważonego rozwoju, w szczególności założenia następujących z nich: celu 16. Pokój, sprawiedliwość i silne instytucje, 4. Dobra jakość edukacji, 8. Wzrost gospodarczy i godna praca, 10. Mniej nierówności, 3. Dobre zdrowie i jakość życia, 6. Czysta woda i warunki sanitarne, 11. Zrównoważone miasta i społeczności oraz 13. Działania w dziedzinie klimatu.

Priorytety przekrojowe (horyzontalne) polskiej współpracy rozwojowej to ochrona klimatu oraz równość szans kobiet i mężczyzn.

¹ W niniejszym dokumencie przyjmujemy stosowanie skrótu CZR (cele zrównoważonego rozwoju) w miejsce SDGs (*Sustainable Development Goals*), stosując się do wykładni Rady Języka Polskiego z dnia 21 września 2020 r.

Plan zawiera również informacje na temat wielostronnego wymiaru współpracy rozwojowej Polski, w tym przede wszystkim współpracy rozwojowej w ramach Unii Europejskiej oraz organizacji międzynarodowych (OECD, system Narodów Zjednoczonych i inne).

Dodatkowo Plan współpracy rozwojowej w 2021 r. będzie realizowany w kontekście globalnej pandemii COVID-19, której skutki w wymiarze społeczno-gospodarczym będą odczuwalne przez najbliższe lata. W tym kontekście działania Polskiej pomocy mają na celu niwelowanie negatywnych skutków pandemii w krajach priorytetowych.

W ramach ustalonych priorytetów tematycznych wśród możliwych działań rozwojowych mogą znaleźć się działania polegające na wzmacnianiu profilaktyki zdrowotnej, leczenia, czy też wsparcia sektorów gospodarki, szczególnie dotkniętych skutkami pandemii.

Niezależnie od powyższych priorytetów geograficznych, polska pomoc kierowana będzie do krajów, w których wystąpią zwiększone potrzeby wynikające z międzynarodowej sytuacji politycznej, priorytetów polskiej polityki zagranicznej lub zdarzeń o charakterze kryzysowym. W 2021 roku działania takie podejmowane będą w szczególności w stosunku do Armenii, w związku z kryzysem wywołanym konfliktem zbrojnym w rejonie Górskiego Karabachu i jego skutkami.

Działania podejmowane w ramach polskiej współpracy rozwojowej nakierowane będą w znacznym stopniu na zapewnienie skutecznej ochrony osobom prześladowanym ze względu na religię, wyznanie lub inne przekonania – zarówno poprzez udzielanie pomocy ofiarom tych prześladowań, jak i kierowanie wsparcia do rządów i instytucji walczących z ich przejawami i przyczynami.

Część pierwsza

I. Priorytety geograficzne i tematyczne współpracy rozwojowej, finansowanej ze środków rezerwy celowej przeznaczonej na dwustronną współpracę rozwojową oraz ze środków MSZ.

A. WYBRANE KRAJE PARTNERSTWA WSCHODNIEGO

BIAŁORUŚ

1. Pokój, sprawiedliwość i silne instytucje (CZR 16)

- a) Budowa społeczeństwa obywatelskiego, w tym zapewnienie elastycznego, inkluzywnego, partycypacyjnego i reprezentatywnego procesu podejmowania decyzji na wszystkich szczeblach administracji.
- b) Ochrona praw podstawowych i wartości obywatelskich, w szczególności prawa do wolności, w tym do wolności wypowiedzi i swobodnego dostępu do rzetelnej informacji.
- c) Promocja i wspieranie dobrego rządzenia, przestrzegania praw człowieka i stosowania zasad demokracji.

2. Równe szanse – edukacja (CZR 4)

- a) Ułatwianie dostępu do wysokiej jakości edukacji.
- b) Poprawa stanu infrastruktury placówek edukacyjnych, uwzględniająca potrzeby osób z niepełnosprawnością.
- c) Wspieranie innowacji w systemach nauczania i szkolenie kadr nauczycielskich, aby zapewnić wysokiej jakości edukację najuboższym grupom, w tym osobom z niepełnosprawnością.
- d) Zapewnienie wszystkim bezpiecznego, wolnego od przemocy, inkluzywnego i produktywnego środowiska nauczania.
- e) Promocja uczenia się przez całe życie.

3. Równe szanse – przedsiębiorczość (CZR 8)

- a) Wsparcie regionalnych i lokalnych strategii rozwojowych skierowanych na zrównoważony wzrost gospodarczy.
- b) Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości, w szczególności takiej, która wykorzystuje innowacyjne rozwiązania, narzędzia i technologie.
- c) Wsparcie sektora turystyki, zwłaszcza w tworzeniu miejsc pracy oraz promocji lokalnej kultury, dziedzictwa przyrodniczego i produktów.
- d) Transfer technologii i wiedzy oraz wsparcie dla tworzenia dobrej jakości miejsc pracy, odpowiadających na potrzeby lokalnych gospodarek i rynków pracy.

4. Równe szanse – redukcja nierówności (CZR 10)

Wsparcie grup marginalizowanych – w tym, osób z niepełnosprawnością, ofiar przemocy domowej i dzieci pozbawionych pieczy rodzicielskiej – m.in. poprzez rozwój działań, których celem jest zmniejszenie nierówności tych grup.

5. Zdrowie (CZR 3)

- a) Poprawa jakości i zwiększenie dostępności opieki zdrowotnej i społecznej, szczególnie dla osób z niepełnosprawnością i dzieci pozbawionych pieczy rodzicielskiej lub pozostających w trudnej sytuacji materialnej.
- b) Wzmocnienie systemu opieki zdrowotnej (podnoszenie kwalifikacji personelu, rozbudowa infrastruktury, doposażenie), m.in. w zakresie przeciwdziałania i leczenia chorób zakaźnych.

6. Klimat i zasoby naturalne (CZR 13)

Transfer skutecznych, opartych na czystszych technologiach rozwiązań, mających przeciwdziałać degradacji środowiska naturalnego.

GRUZJA

1. Pokój, sprawiedliwość i silne instytucje (CZR 16)

- a) Budowa profesjonalnych, transparentnych, działających dla dobra i bezpieczeństwa publicznego i zgodnie z prawem instytucji krajowych i lokalnych; w tym w zakresie kluczowych reform wynikających z Umowy Stowarzyszeniowej z UE.
- b) Budowa społeczeństwa obywatelskiego, w tym zapewnienie elastycznego, inkluzywnego, partycypacyjnego i reprezentatywnego procesu podejmowania decyzji na wszystkich szczeblach administracji.
- c) Rozwój krajowych i lokalnych systemów zarządzania kryzysowego, budowa zdolności administracji publicznej do zapobiegania klęskom żywiołowym i katastrofom, wynikającym z działalności człowieka i reagowania na ww. klęski i katastrofy, a także wzrost zdolności operacyjnych w tym zakresie.

2. Równe szanse – edukacja (CZR 4)

- a) Ułatwianie dostępu do wysokiej jakości edukacji.
- b) Poprawa stanu infrastruktury placówek edukacyjnych, uwzględniająca potrzeby osób z niepełnosprawnością.
- c) Wsparcie budowy systemu edukacji, odpowiadającego współczesnym wyzwaniom i nowoczesnym standardom, w tym szkolenie kadr nauczycielskich.
- d) Wsparcie systemu edukacji i szkoleń dla dzieci i osób z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.

3. Równe szanse – wzrost gospodarczy i godna praca (CZR 8)

Tworzenie godnych i bezpiecznych warunków zatrudnienia, ze szczególnym uwzględnieniem kobiet oraz osób z niepełnosprawnością.

4. Równe szanse – przedsiębiorczość (CZR 8)

- a) Wsparcie regionalnych i lokalnych strategii rozwojowych skierowanych na zrównoważony wzrost gospodarczy.
- b) Wsparcie wdrażania polityk promujących zrównoważoną turystykę, która umożliwia tworzenie miejsc pracy oraz promocję lokalnych produktów i dziedzictwa przyrodniczego.
- c) Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości, szczególnie takiej, która wykorzystuje innowacyjne rozwiązania, narzędzia i technologie.
- d) Transfer technologii i wiedzy oraz wsparcie tworzenia nowych miejsc pracy i promocja przedsiębiorczości, w szczególności w niskoemisyjnych i innowacyjnych sektorach gospodarki, w tym w branży IT oraz ICT.

5. Równe szanse – redukcja nierówności (CZR 10)

Wsparcie grup marginalizowanych – w tym, osób z niepełnosprawnością, ofiar przemocy domowej i dzieci pozbawionych pieczy rodzicielskiej – m.in. poprzez rozwój działań, których celem jest zmniejszenie nierówności tych grup.

6. Zdrowie (CZR 3)

Poprawa jakości i zwiększenie dostępności usług zdrowotnych i społecznych, szczególnie dla ofiar przemocy, dzieci i osób niepełnosprawnych.

7. Klimat i zasoby naturalne (CZR 13)

- a) Wsparcie administracji publicznej na wszystkich szczeblach w zakresie zapewnienia skutecznego zarządzania środowiskiem oraz w zakresie adaptacji do zmian klimatu w tym w dostosowaniu przepisów wewnętrznych do norm Unii Europejskiej.
- b) Wspomaganie sektora publicznego, włącznie z lokalnym szczeblem samorządowym, w zakresie stosowania odnawialnych źródeł energii oraz zwiększenie efektywności energetycznej.

MOŁDAWIA

1. Pokój, sprawiedliwość i silne instytucje (CZR 16)

- a) Budowa profesjonalnych, transparentnych, działających dla dobra i bezpieczeństwa publicznego i zgodnie z prawem instytucji krajowych i lokalnych; w tym w zakresie kluczowych reform wynikających z Umowy Stowarzyszeniowej z UE.
- b) Budowa społeczeństwa obywatelskiego, w tym zapewnienie elastycznego, inkluzywnego, partycypacyjnego i reprezentatywnego procesu podejmowania decyzji na wszystkich szczeblach administracji.
- c) Rozwój krajowych i lokalnych systemów zarządzania kryzysowego, budowa zdolności administracji publicznej do zapobiegania klęskom żywiołowym i katastrofom, wynikającym z działalności człowieka i reagowania na ww. klęski i katastrofy, a także wzrost zdolności operacyjnych w tym zakresie.
- d) Wsparcie dostępu do rzetelnej informacji oraz ochrona podstawowych wolności obywatelskich.

2. Równe szanse – edukacja (CZR 4)

- a) Ułatwianie dostępu do wysokiej jakości edukacji.
- b) Poprawa stanu infrastruktury placówek edukacyjnych, uwzględniająca potrzeby osób z niepełnosprawnością.

3. Równe szanse – przedsiębiorczość (CZR 8)

- a) Wsparcie regionalnych i lokalnych strategii rozwojowych skierowanych na zrównoważony wzrost gospodarczy.
- b) Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości, w szczególności takiej, która wykorzystuje innowacyjne rozwiązania, narzędzia i technologie.
- c) Wsparcie sektora turystyki, zwłaszcza w tworzeniu miejsc pracy oraz promocji lokalnej kultury, dziedzictwa przyrodniczego i produktów.
- d) Promocja przedsiębiorczości, szczególnie wśród młodzieży i kobiet oraz na obszarach wiejskich.
- e) Transfer technologii i wiedzy oraz wsparcie tworzenia nowych miejsc pracy i promocja przedsiębiorczości, w szczególności w niskoemisyjnych i innowacyjnych sektorach gospodarki, w tym w branży IT oraz ICT.

4. Równe szanse – zrównoważone miasta (CZR 11)

- a) Wsparcie takich procesów planowania i odnawiania miast, które – w sposób sprzyjający zrównoważonemu rozwojowi – uwzględniają zarówno potrzeby społeczne i środowiskowe, jak też przeciwdziałanie zmianom klimatu i adaptację do tych zmian.
- b) Poprawa jakości życia mieszkańców miast, rewitalizacja zniszczonych dzielnic oraz modernizacja usług komunalnych.
- c) Wspieranie korzystnych ekonomicznie, społecznie i środowiskowo połączeń pomiędzy obszarami miejskimi, podmiejskimi i wiejskimi poprzez wzmocnienie krajowego i regionalnego planowania rozwoju.
- d) Zwiększenie dostępu do otwartych publicznych przestrzeni miejskich i uwzględnienie udziału mieszkańców w planowaniu przestrzennym miast.

5. Zdrowie (CZR 3)

Poprawa jakości i zwiększenie dostępności opieki zdrowotnej, szczególnie dla osób z grup narażonych na wykluczenie społeczne.

6. Klimat i zasoby naturalne (CZR 13)

Wsparcie administracji publicznej na wszystkich szczeblach w zakresie zapewnienia skutecznego zarządzania środowiskiem, w tym dostosowania przepisów wewnętrznych do norm Unii Europejskiej.

UKRAINA

1. Pokój, sprawiedliwość i silne instytucje (CZR 16)

- a) Budowa profesjonalnych, transparentnych, działających dla dobra i bezpieczeństwa publicznego i zgodnie z prawem instytucji krajowych i lokalnych; w tym w zakresie kluczowych reform wynikających z Umowy Stowarzyszeniowej z UE.
- b) Budowa społeczeństwa obywatelskiego, w tym zapewnienie elastycznego, inkluzywnego, partycypacyjnego i reprezentatywnego procesu podejmowania decyzji na wszystkich szczeblach administracji.
- c) Rozwój krajowych i lokalnych systemów zarządzania kryzysowego, budowa zdolności administracji publicznej do zapobiegania klęskom żywiołowym i katastrofom, wynikającym z działalności człowieka i reagowania na ww. klęski i katastrofy, a także wzrost zdolności operacyjnych w tym zakresie.

2. Równe szanse – edukacja (CZR 4)

- a) Ułatwianie dostępu do wysokiej jakości edukacji.
- b) Poprawa dostępu do wysokiej jakości wykształcenia zawodowego oraz wsparcie procesów przekwalifikowania zawodowego.

3. Równe szanse – przedsiębiorczość (CZR 8)

- a) Wsparcie regionalnych i lokalnych strategii rozwojowych skierowanych na zrównoważony wzrost gospodarczy.
- b) Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości, w szczególności takiej, która wykorzystuje innowacyjne rozwiązania, narzędzia i technologie.
- c) Transfer technologii i wiedzy oraz wsparcie tworzenia nowych miejsc pracy i promocja przedsiębiorczości, w szczególności w niskoemisyjnych i innowacyjnych sektorach gospodarki, w tym w branży IT oraz ICT.

4. Równe szanse – zrównoważone miasta (CZR11)

- a) Wsparcie takich procesów planowania i odnawiania miast, które – w sposób sprzyjający zrównoważonemu rozwojowi – uwzględniają zarówno potrzeby społeczne i środowiskowe, jak też przeciwdziałanie zmianom klimatu i adaptację do tych zmian.
- b) Poprawa jakości życia mieszkańców miast, rewitalizacja zniszczonych dzielnic oraz modernizacja usług komunalnych.
- c) Wspieranie korzystnych ekonomicznie, społecznie i środowiskowo połączeń pomiędzy obszarami miejskimi, podmiejskimi i wiejskimi poprzez wzmocnienie krajowego i regionalnego planowania rozwoju.
- d) Zwiększenie dostępu do otwartych publicznych przestrzeni miejskich i uwzględnienie udziału mieszkańców w planowaniu przestrzennym miast.

5. Zdrowie (CZR 3)

- a) Zwiększenie ochrony zdrowia i poprawa jakości opieki zdrowotnej i społecznej (w tym w dziedzinie zdrowia psychicznego), kierowanej do osób poszkodowanych w wyniku konfliktów zbrojnych i innych sytuacji nadzwyczajnych.
- b) Wzmocnienie systemu opieki zdrowotnej, szczególnie w zakresie przeciwdziałania i leczenia chorób zakaźnych (podnoszenie kwalifikacji personelu, rozbudowa infrastruktury, doposażenie).

6. Klimat i zasoby naturalne (CZR 13)

- a) Transfer skutecznych rozwiązań, opartych na czystszych technologiach, mających przeciwdziałać degradacji środowiska naturalnego.
- b) Wsparcie administracji publicznej na wszystkich szczeblach w zakresie zapewnienia skutecznego zarządzania środowiskiem, w tym dostosowanie przepisów wewnętrznych do norm Unii Europejskiej.

B. AFRYKA SUBSAHARYJSKA

ETIOPIA, KENIA, SENEGAL, TANZANIA

1. Pokój, sprawiedliwość i silne instytucje (CZR 16)

- a) Budowa profesjonalnych, transparentnych, działających dla dobra i bezpieczeństwa publicznego instytucji krajowych i lokalnych.
- b) Rozwój krajowych i regionalnych systemów zarządzania kryzysowego, budowa potencjału administracji publicznej oraz zwiększenie zdolności operacyjnych, zwłaszcza w zakresie reagowania na klęski żywiołowe i katastrofy naturalne oraz wynikające z działalności człowieka i zapobiegania im.

2. Równe szanse – edukacja (CZR 4)

- a) Usuwanie wszelkich barier – zarówno fizycznych, jak i mentalnych – w dostępie do edukacji na wszystkich poziomach, zwłaszcza wyrównywanie szans edukacyjnych dziewczynek i młodych kobiet oraz osób z grup zagrożonych wykluczeniem z uwagi na niepełnosprawność.
- b) Poprawa warunków nauczania, w tym budowa i poprawa infrastruktury ośrodków edukacyjnych z uwzględnieniem poprawy warunków sanitarnych, dostępu do wody i energii elektrycznej (w szczególności z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii).
- c) Wzrost kompetencji zawodowych kadry pedagogicznej i wspieranie współpracy akademickiej.
- d) Zwiększenie dostępu do kształcenia technicznego i zawodowego, w szczególności w sektorach rolnictwa i przetwórstwa, zielonych technologii i IT.

3. Równe szanse – godna praca (CZR 8)

- a) Tworzenie dobrej jakości miejsc pracy, odpowiadających na potrzeby lokalnej gospodarki i rynku pracy, zwłaszcza w sektorach niskoemisyjnych, ze szczególnym uwzględnieniem sytuacji kobiet, osób młodych oraz osób z niepełnosprawnością.
- b) Tworzenie miejsc pracy, w szczególności w sektorach rolnictwa i przetwórstwa, zielonych technologii i IT.

4. Równe szanse – przedsiębiorczość (CZR 8)

Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości, zwiększenie konkurencyjności, wydajności i innowacyjności, szczególnie przedsiębiorstw non-profit, grup producenckich, kooperatyw i spółdzielni pracy, a także małych i średnich przedsiębiorstw. Preferowanymi obszarami wsparcia są:

- sektor rolno-spożywczy, w tym przetwórstwo i przechowywanie żywności
- gospodarka odpadami, recykling
- turystyka.

5. Redukcja nierówności (CZR 10)

- a) Wsparcie działań na rzecz zwiększania dostępu do usług społecznych osób z grup zagrożonych wykluczeniem, w tym poprzez eliminowanie dyskryminujących polityk i praktyk.
- b) Zwalczanie wszelkich form przemocy wobec kobiet i dziewcząt.

6. Zdrowie (CZR 3)

- a) Rozbudowa i modernizacja systemów oraz infrastruktury medycznej, sanitarnej i administracyjnej podmiotów leczniczych oraz podnoszenie kwalifikacji personelu medycznego, szczególnie w zakresie opieki okołoporodowej.
- b) Przeciwdziałanie i leczenie chorób zakaźnych (w tym np. COVID-19 i gruźlicy) oraz prowadzenie programów szczepień.
- c) Zwalczanie głodu i niedożywienia w szczególności u dzieci do lat 5, u kobiet w ciąży i matek karmiących przez wsparcie podstawowej opieki medycznej oraz szkolenia z zakresu zdrowego żywienia dzieci.
- d) Promocja, wdrażanie i rozwój edukacji zdrowotnej i higieniczno-prewencyjnej.

7. Klimat i zasoby naturalne (CZR 13)

- a) Wzmocnienie zdolności adaptacyjnych i odporności na zagrożenia klimatyczne i katastrofy naturalne.
- b) Poprawa infrastruktury wodnej i sanitarnej, w szczególności w ośrodkach zdrowia, szkołach, instytucjach użyteczności publicznej oraz w dużych skupiskach miejskich.
- c) Obniżenie poziomu generowania odpadów poprzez prewencję, redukcję odpadów, ich recykling i ponowne użycie. Poprawa cyklu zarządzania odpadami (w tym oczyszczania ścieków), oraz wsparcie polityk i praktyk w zakresie przetwarzania i ponownego wykorzystywania odpadów.
- d) Wsparcie działań na rzecz zachowania różnorodności biologicznej, ochrony, odtworzenia i zrównoważonego użytkowania ekosystemów.
- e) Zwiększenie efektywności energetycznej oraz zwiększenie dostępu do usług energetycznych ze źródeł odnawialnych, w szczególności w ośrodkach edukacyjnych, ośrodkach zdrowia, instytucjach użyteczności publicznej.

C. BLISKI WSCHÓD

LIBAN

1. Równe szanse – edukacja (CZR 4)

- a) Zapewnienie na wszystkich poziomach nauczania wysokiej jakości edukacji, odpowiadającej współczesnym wyzwaniom i nowoczesnym standardom oraz zwiększanie liczby kształcących się osób.
- b) Usuwanie wszelkich barier – zarówno fizycznych, jak i mentalnych – w dostępie do edukacji na wszystkich poziomach, w tym wyrównywanie szans edukacyjnych dziewczynki i młodych kobiet, dzieci osieroconych oraz zagrożonych wykluczeniem z uwagi na niepełnosprawność.
- c) Poprawa jakości i warunków nauczania, a także infrastruktury placówek oświatowych, z uwzględnieniem bezpiecznych i higienicznych warunków, dostępu do wody oraz energii elektrycznej (w szczególności z wykorzystaniem źródeł odnawialnych).

2. Równe szanse – przedsiębiorczość i godna praca (CZR 8)

- a) Rozwój i promocja przedsiębiorczości, aktywności zawodowej i zatrudnienia, szczególnie kobiet i młodzieży, w tym w zakresie prowadzenia jednoosobowych lub rodzinnych działalności gospodarczych.
- b) Zwiększenie konkurencyjności, wydajności i innowacyjności przedsiębiorstw non-profit, grup producenckich, kooperatyw i spółdzielni, zwłaszcza w sektorze rolno-spożywczym.
- c) Zwiększenie dostępu do kształcenia zawodowego, doradztwa zawodowego oraz przekwalifikowania, w szczególności kobiet i młodzieży.
- d) Tworzenie dobrej jakości miejsc pracy dostosowanych do potrzeb lokalnej gospodarki i rynku pracy, zwłaszcza w sektorach rolnictwa i przetwórstwa, zielonych technologii i IT, ze szczególnym uwzględnieniem sytuacji kobiet, osób młodych oraz osób z niepełnosprawnością.

3. Redukcja nierówności (CZR 10)

- a) Wsparcie działań na rzecz zwiększania dostępu do usług społecznych osób z grup zagrożonych wykluczeniem, w szczególności w regionach nieurbanizowanych, w tym poprzez eliminowanie dyskryminujących polityk i praktyk.
- b) Przeciwdziałania wszelkim formom przemocy wobec kobiet i dziewcząt.

4. Równe szanse – zrównoważone miasta (CZR 11)

- a) Poprawa jakości życia mieszkańców, rewitalizacja zniszczonych dzielnic oraz modernizacja usług komunalnych, szczególnie w zakresie gospodarki odpadami i zabezpieczenia przeciwpożarowego.
- b) Przeciwdziałania negatywnym skutkom urbanizacji, w szczególności w zakresie eksploatacji oraz zanieczyszczenia środowiska.

5. Zdrowie (CZR 3)

- a) Budowa i modernizacja systemów oraz infrastruktury medycznej, sanitarnej i administracyjnej podmiotów leczniczych, a także wsparcie funkcjonowania lokalnych ośrodków zdrowia.
- b) Przeciwdziałanie i leczenie chorób zakaźnych (w tym np. COVID-19), prowadzenie programów szczepień, a także promocja i wdrażania edukacji zdrowotnej i prewencyjnej.
- c) Zapewnienie wszystkim ludziom dostępu do opieki zdrowotnej wysokiej jakości, w tym rehabilitacji.
- d) Wzmocnienie systemu opieki zdrowotnej oraz podnoszenie kwalifikacji personelu medycznego, w tym dostosowanie do współczesnych wyzwań oraz technologii, z uwzględnieniem obsługi specjalistycznego sprzętu.

6. Klimat i zasoby naturalne (CZR 13)

- a) Wzmocnienie zdolności adaptacyjnych i odporności na zagrożenia klimatyczne i katastrofy naturalne.
- b) Obniżenie poziomu generowania odpadów poprzez prewencję, redukcję odpadów, ich recykling i ponowne użycie.
- c) Poprawa dostępności do czystej wody i sanitariatów w szczególności w instytucjach użyteczności publicznej, dużych skupiskach miejskich oraz dla osób zagrożonych wykluczeniem.
- d) Wsparcie działań na rzecz zachowania różnorodności biologicznej, w tym endemicznych gatunków roślin i zwierząt, a także ochrony, odtworzenia i zrównoważonego użytkowania ekosystemów.
- e) Zwiększenie efektywności energetycznej i dostępu do usług energetycznych ze źródeł odnawialnych oraz technologii energooszczędnych, w szczególności w instytucjach użyteczności publicznej.

PALESTYNA

1. Równe szanse – edukacja (CZR 4)

- a) Zapewnienie na wszystkich poziomach nauczania wysokiej jakości edukacji, odpowiadającej współczesnym wyzwaniom i nowoczesnym standardom oraz zwiększanie liczby kształcących się osób.
- a) Usuwanie wszelkich barier – zarówno fizycznych, jak i mentalnych – w dostępie do edukacji na wszystkich poziomach, w tym wyrównywanie szans edukacyjnych dziewczynek i młodych kobiet oraz osób zagrożonych wykluczeniem z uwagi na niepełnosprawność.
- b) Poprawa jakości i warunków nauczania, a także infrastruktury placówek oświatowych, z uwzględnieniem bezpiecznych i higienicznych warunków, dostępu do wody oraz energii elektrycznej (w szczególności z wykorzystaniem źródeł odnawialnych).

2. Równe szanse – przedsiębiorczość i godna praca (CZR 8)

- a) Tworzenie dobrej jakości miejsc pracy, zwłaszcza w sektorach rolnictwa i przetwórstwa, zielonych technologii i IT, ze szczególnym uwzględnieniem sytuacji kobiet, osób młodych oraz osób z niepełnosprawnością.
- b) Zwiększenie dostępu (w szczególności kobiet i młodzieży) do kształcenia zawodowego, doradztwa zawodowego oraz przekwalifikowania.
- c) Rozwój i promocja przedsiębiorczości, aktywności zawodowej i zatrudnienia, szczególnie kobiet i młodzieży, w tym w zakresie prowadzenia jednoosobowych lub rodzinnych działalności gospodarczych.
- d) Zwiększenie konkurencyjności, wydajności i innowacyjności szczególnie przedsiębiorstw non-profit, grup producenckich, kooperatyw i spółdzielni, a także małych i średnich przedsiębiorstw, zwłaszcza w sektorze rolno-spożywczym.

3. Redukcja nierówności (CZR 10)

Wsparcie działań na rzecz zwiększania dostępu do usług społecznych osób z niepełnosprawnością, w szczególności w regionach niezurbanizowanych, w tym poprzez eliminowanie dyskryminujących polityk i praktyk.

4. Zdrowie (CZR 3)

- a) Budowa i modernizacja systemów oraz infrastruktury medycznej, sanitarnej i administracyjnej podmiotów leczniczych, a także wsparcie funkcjonowania lokalnych ośrodków zdrowia.
- b) Zapewnienie wszystkim ludziom dostępu do opieki zdrowotnej wysokiej jakości, w tym rehabilitacji, ze szczególnym uwzględnieniem osób z niepełnosprawnością oraz mieszkańców obszarów z ograniczonym dostępem do usług medycznych.
- c) Wzmocnienie systemu opieki zdrowotnej oraz podnoszenie kwalifikacji personelu medycznego, w tym dostosowanie do współczesnych wyzwań oraz technologii.

II. Pomoc humanitarna

W 2021 r. kontynuowana będzie pomoc humanitarna na rzecz potrzebujących oraz w razie potrzeby działania o charakterze stabilizacyjnym i odbudowy pokonfliktowej, zwłaszcza na rzecz Bliskiego Wschodu. Działania będą w szczególności kierowane do uchodźców, osób wewnętrznie przesiedlonych i ludności lokalnej w odpowiedzi na konflikt w Syrii oraz Iraku.

Dodatkowo, w wyniku walk toczących się w Górskim Karabachu w roku 2020, wielu cywilów znalazło się w krytycznej sytuacji humanitarnej. Po obydwu stronach linii frontu odnotowano również ofiary śmiertelne, a także uszkodzenia domów i infrastruktury użyteczności publicznej. W celu wsparcia osób poszkodowanych w wyniku tego konfliktu, zostaną podjęte działania pomocowe, adresowane do tej grupy osób.

W ramach kontynuacji priorytetów wyznaczonych przez Polskę podczas jej członkostwa w Radzie Bezpieczeństwa ONZ, a także wdrażania Krajowego planu działania na rzecz realizacji Agendy ONZ dotyczącej Kobiet, Pokoju i Bezpieczeństwa na lata 2018–2021, niesiona przez Polskę pomoc humanitarna powinna koncentrować się na działaniach w następujących obszarach:

- ochrona dzieci w konfliktach zbrojnych

- wsparcie dla osób z niepełnosprawnością
- wsparcie na rzecz kobiet.

Jednocześnie zostanie stworzona specjalna rezerwa, która pozwoli na reagowanie w przypadkach nagłych kryzysów humanitarnych i katastrof.

1. Pomoc bilateralna realizowana będzie poprzez:
 - a) umożliwienie polskim organizacjom pozarządowym udziału w postępowaniach dotacyjnych organizowanych przez znaczących donatorów pomocy humanitarnej, m.in. Komisję Europejską oraz Organizację Narodów Zjednoczonych, poprzez sfinansowanie ewentualnego wkładu własnego, co jest niezbędne podczas starania się o fundusze;
 - b) realizację przez polskie organizacje pozarządowe projektów, wyłonionych w konkursie „Pomoc humanitarna 2021”;
 - c) realizację projektów pomocy bezpośredniej przez polskie placówki zagraniczne.
2. Wsparcie wielostronne koncentrować się będzie na dofinansowaniu programów i projektów organizacji partnerskich, m.in. w działaniach związanych z ochroną ludności w konfliktach oraz na udzielaniu pomocy w obszarach trudno dostępnych ze względów bezpieczeństwa, w szczególności za pośrednictwem:
 - a) Międzynarodowego Komitetu Czerwonego Krzyża (ICRC) w ramach Porozumienia o współpracy;
 - b) Biura Narodów Zjednoczonych ds. Koordynacji Pomocy Humanitarnej (UN OCHA), w tym OCHA Donor Support Group, której Polska jest członkiem od 2012 r.;
 - c) Wysokiego Komisarza Organizacji Narodów Zjednoczonych ds. Uchodźców (UNHCR);
 - d) Funduszu Narodów Zjednoczonych na Rzecz Dzieci (UNICEF).

W ramach promowania Polski jako dojrzałego i rzetelnego donatora pomocy oraz lidera działań w tym zakresie w regionie Europy Środkowo-Wschodniej, zorganizowana zostanie kolejna edycja wydarzenia zainicjowanego w 2019 r. jako Warsaw Humanitarian Expo. Nowa nazwa Warsaw Humanitarian and Development Days zapowiada bardziej elastyczną formułę, którą będzie można dostosować do aktualnych potrzeb, wyzwań i możliwości.

III. Edukacja globalna

Edukacja globalna to część kształcenia obywatelskiego oraz wychowania, która rozszerza ich zakres poprzez uświadamianie istnienia zjawisk i współzależności globalnych. Przez współzależności należy rozumieć wzajemne powiązania i przenikanie się systemów kulturowych, środowiskowych, ekonomicznych, społecznych, politycznych i technologicznych. Głównym celem edukacji globalnej jest przygotowanie odbiorców do stawiania czoła wyzwaniom dotyczącym całej społeczności międzynarodowej. Można do nich zaliczyć realizację założeń *Agendy na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030*, w tym zapewnienie pokoju i bezpieczeństwa na świecie, poprawę jakości życia w krajach Globalnego Południa, zapewnienie zrównoważonego rozwoju, przeciwdziałanie zmianom klimatu oraz budowanie partnerskich relacji gospodarczych między krajami Północy i Południa.

Działania realizowane w 2021 r. będą zgodne z założeniami edukacji globalnej, określonymi w Programie 2021–2030, tj.:

- będą kreować u odbiorców zachowania przyczyniające się do realizacji celów zrównoważonego rozwoju *Agendy 2030* w wymiarze lokalnym, regionalnym i globalnym;
- będą dążyć do eliminacji negatywnych postaw i działań odbiorców, w tym postaw dyskryminujących oraz postaw bierności wobec działań podejmowanych przez społeczność międzynarodową w celu sprostania aktualnym, globalnym wyzwaniom;
- będą redukować stereotypy na temat krajów Globalnego Południa.

Działania będą służyły:

- wzmocnieniu obecności tematyki edukacji globalnej w programach edukacyjnych oraz nauczania edukacji globalnej na wszystkich szczeblach edukacji formalnej we współpracy z Ministerstwem Edukacji i Nauki (oraz jednostkami jemu podległymi);
- zwiększeniu świadomości opinii publicznej na temat problemów globalnych.

Poszczególne działania z zakresu edukacji globalnej będą kierowane do określonych grup docelowych, tj. dzieci, młodzieży i dorosłych, w ramach systemu edukacji formalnej, nieformalnej i pozaformalnej.

W sposób priorytetowy traktowane będą działania z dużym potencjałem multiplikacji, o trwałych rezultatach oraz mające na celu podnoszenie jakości inicjatyw edukacyjnych.

IV. Spójność polityk na rzecz rozwoju

Celem Spójności polityk na rzecz rozwoju (ang. Policy Coherence for Development, PCD) jest opracowanie i realizacja polityk przez państwa w taki sposób, aby uniknąć działań, które negatywnie wpływają na rozwój globalny oraz możliwości rozwoju innych państw, w tym również rozwoju społeczno-gospodarczego państw priorytetowych polskiej współpracy rozwojowej. Jednocześnie państwa powinny dążyć do pogodzenia celów polityk krajowych z celami zrównoważonego rozwoju. Obecnie w Polsce funkcjonują następujące obszary priorytetowe w PCD: *Wsparcie działań na rzecz systemu walki z nielegalnymi przepływami finansowymi w takich dziedzinach tematycznych jak: walka z unikaniem opodatkowania oraz walka z praniem pieniędzy* (instytucją wiodącą jest Ministerstwo Finansów), *walka z nielegalnym handlem zagrożonymi gatunkami roślin i zwierząt* (instytucją wiodącą jest Ministerstwo Klimatu i Środowiska) oraz *Upowszechnianie i wdrażanie standardów społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw (CSR/RBC) w kontekście Spójności polityk na rzecz rozwoju* (instytucją wiodącą jest Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej).

Działania w obszarach priorytetowych będą realizowane w 2021 r. przez instytucje wiodące we współpracy z MSZ i w konsultacji z innymi resortami. W 2021 r. zasada Spójności polityki dla rozwoju będzie realizowana ponadto, przy współpracy z punktami kontaktowymi ds. PCD w resortach, w ramach dwóch nowych obszarów priorytetowych: zrównoważone miasta i społeczności oraz klimat (w tym m.in. środowisko i morza).

V. Współpraca z sektorem prywatnym

Współpraca z sektorem prywatnym będzie nakierowana na realizację celów zrównoważonego rozwoju i prowadzona zgodnie z *Wytycznymi ONZ dotyczącymi biznesu i praw człowieka*.

Sektor prywatny odgrywa istotną rolę w rozwoju społeczno-gospodarczym państw rozwijających się i jest ważnym partnerem w działaniach na rzecz zrównoważonego rozwoju oraz redukcji ubóstwa na świecie. W 2021 r. projekty będą uwzględniały aktywizację zawodową pracowników, promowanie przedsiębiorczości oraz poprawę produktywności i konkurencyjności firm.

W 2021 r. MSZ będzie kontynuowało dialog i współpracę z zainteresowanymi podmiotami prywatnymi i instytucjami publicznymi w Polsce, a także organizacjami międzynarodowymi, w zakresie angażowania sektora prywatnego w ramach współpracy rozwojowej. Będziemy m.in. kontynuować współpracę z wielostronnymi bankami rozwoju, w szczególności w ramach funduszy powierniczych i pod kątem zachęcania polskiego sektora prywatnego do udziału w przetargach międzynarodowych tych instytucji, a także z Programem Narodów Zjednoczonych ds. Rozwoju (UNDP) w zakresie realizacji projektu *Polish Challenge Fund* (PCF), skierowanego do polskich MŚP, start-upów i instytucji badawczych.

Kontynuowany będzie także dialog międzyresortowy na temat procesu i zasad udzielania rządowych kredytów pomocy wiązanej, a także udoskonalenia procedur oceny i ewaluacji przedsięwzięć rozwojowych finansowanych za pomocą kredytów. MSZ będzie dążyło do wypełniania rekomendacji DAC OECD dot. niewiązania pomocy, w szczególności dla krajów najstabiliej rozwiniętych (LDCs) i wysoko zadłużonych (HIPC).

VI. Działania informacyjne

Działania informacyjno-edukacyjne dotyczące pomocy rozwojowej i humanitarnej będą kontynuowane za pośrednictwem dedykowanego portalu internetowego gov.pl/polskapomoc, a także w sekcji „Polska pomoc” głównego portalu MSZ gov.pl/dyplomacja i na stronach BIP MSZ, gdzie będą zamieszczane informacje wymagane przepisami dot. dostępu do informacji publicznej. W celu dotarcia do wybranych grup docelowych, w powyższym procesie będą również wykorzystywane media społecznościowe (takie, jak Twitter, YouTube, Flickr, Issuu).

W ramach powyższych działań będzie kontynuowana, na podstawie umów koprodukcyjnych, współpraca z mediami tradycyjnymi i w Internecie, służąca dalszej popularyzacji tematyki rozwojowej, w tym polskiego zaangażowania w pomoc rozwojową i działania humanitarne na świecie.

W planach jest również organizacja wystaw oraz publikacja materiałów informacyjnych, prezentujących polską współpracę rozwojową. Podobnie jak w poprzednich latach, MSZ jest zainteresowane przygotowaniem badania stosunku Polaków do finansowanej przez Polskę współpracy rozwojowej. Jak co roku zostanie także opublikowany raport poświęcony polskim działaniom rozwojowym i humanitarnym zrealizowanym w 2020 r.

Planowane jest również podtrzymanie współpracy informacyjno-edukacyjnej na forum państw członkowskich UE.

VII. Ocena skuteczności realizacji celów współpracy rozwojowej

W 2021 roku wynikająca z ustawy ocena skuteczności realizacji celów współpracy rozwojowej zostanie przeprowadzona w oparciu o informacje pochodzące z uporządkowanych, ustrukturyzowanych danych pierwotnych (gromadzonych przez MSZ) oraz dostępnych danych wtórnych (dokumenty i źródła resortowe, specjalne serwisy informacyjne, obserwacje eksperckie oraz raporty, w tym raport DAC OECD z planowanego przeglądu polskiej współpracy rozwojowej). Przed wykorzystaniem zgromadzone materiały zostaną przeanalizowane pod kątem rzetelności i aktualności. Uwzględnione będą również ustalenia z monitoringów prowadzonych zarówno przez pracowników MSZ (z uwzględnieniem sytuacji epidemicznej), jak i polskie placówki dyplomatyczne realizujące projekty rozwojowe.

VIII. Formy i zasady współpracy z partnerami polskiej współpracy rozwojowej

A. Inicjatywy flagowe

1. Akademia Administracji Publicznej Partnerstwa Wschodniego

MSZ we współpracy z Krajową Szkołą Administracji Publicznej im. Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego będzie kontynuować szkolenia skierowane do urzędników administracji publicznej wszystkich państw PW tj. Armenii, Azerbejdżanu, Białorusi, Gruzji, Mołdawii i Ukrainy w ramach Akademii Administracji Publicznej Partnerstwa Wschodniego (AAPPW).

Program specjalistycznych szkoleń AAPPW obejmuje wykłady i warsztaty prowadzone przez doświadczonych ekspertów i praktyków z Polski oraz innych krajów UE. Tematyka szkoleń dotyczy m.in. integracji europejskiej, w tym wdrażania umów stowarzyszeniowych, służby cywilnej i innych zagadnień odpowiadających na zapotrzebowanie krajów partnerskich.

2. Pomoc stypendialna i koszty kształcenia

Polityka stypendialna jest ważnym instrumentem wspierania rozwoju krajów partnerskich w kontekście wypełniania celów Agendy 2030. Polityka stypendialna przyczynia się do budowania potencjału społeczno-gospodarczego krajów partnerskich, a także wzmocnienia współpracy z Polską.

Oferta stypendialna dla obywateli krajów rozwijających się, w szczególności dla obywateli krajów priorytetowych polskiej współpracy rozwojowej, będzie dostępna m.in. w ramach programów stypendialnych realizowanych za pośrednictwem Ministerstwa Edukacji i Nauki. Ze środków z rezerwy celowej będzie współfinansowany w szczególności Program stypendialny im. Stefana Banacha, realizowany przez Narodową Agencję Wymiany Akademickiej.

a) Program stypendialny im. Stefana Banacha

Celem programu jest wspieranie rozwoju społeczno-gospodarczego krajów rozwijających się poprzez podnoszenie poziomu wykształcenia i kwalifikacji zawodowych obywateli tych państw. Oferta stypendialna kierowana jest do następujących krajów: Angola, Albania, Argentyna, Armenia, Azerbejdżan, Białoruś, Bośnia i Hercegowina, Brazylia, Kolumbia, Etiopia, Gruzja, Indie, Indonezja, Iran, Irak, Jordania, Kazachstan, Kenia, Liban, Meksyk, Mołdawia, Czarnogóra, Nigeria, Macedonia Północna, Palestyna, Peru, Filipiny, Senegal, Serbia, RPA, Tanzania, Tunezja, Ukraina, Uzbekistan, Wietnam. Program umożliwia podjęcie studiów II stopnia na uczelniach nadzorowanych przez MEiN w dziedzinie nauk inżyniersko-technicznych, nauk rolniczych oraz nauk ścisłych i przyrodniczych. Obywatele krajów Europy, Kaukazu Południowego i Azji Centralnej mają możliwość podjęcia studiów również w dziedzinie nauk humanistycznych oraz nauk społecznych, za wyjątkiem kierunków filologicznych w zakresie języka ojczystego z kraju pochodzenia beneficjenta.

b) Program Stypendialny Rządu RP im. Konstantego Kalinowskiego

Program stypendialny im. Konstantego Kalinowskiego skierowany jest do młodych Białorusinów nie mogących studiować na Białorusi ze względu na swoje polityczne poglądy. Program realizowany jest we współpracy z Ministerstwem Edukacji i Nauki oraz Studium Europy Wschodniej Uniwersytetu Warszawskiego.

Dodatkowo na mocy Umowy między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Gabinetem Ministrów Ukrainy o kształceniu obywateli Ukrainy w Kolegium Europejskim w 25 listopada 2009 r., Ministerstwo Spraw Zagranicznych dofinansuje stypendia dla obywateli Ukrainy. Celem tych działań jest wspieranie dążeń Ukrainy do członkostwa w Unii Europejskiej.

B. Projekty realizowane przez organy administracji rządowej i jednostki im podległe

Projekty organów administracji rządowej będą realizowane we wskazanych priorytetach tematycznych, określonych dla poszczególnych krajów priorytetowych. Dodatkowo, na rzecz Armenii projekty będą realizowane zgodnie z priorytetami polskiej współpracy rozwojowej wskazanymi w Programie 2021–2030.

Projekty administracji rządowej mają przyczyniać się do zrównoważonego rozwoju państw partnerskich, poprawy warunków życia oraz wzmocnienia potencjału ich mieszkańców. Jednocześnie działania pomocowe mają na celu wzmocnienie relacji polityczno-gospodarczych Polski z krajami priorytetowymi.

Zaproszenie do składania projektów zostanie przekazane organom administracji rządowej do końca I kwartału 2021 r. MSZ zorganizuje nabór projektów dla organów administracji rządowej i jednostek im podległych, realizujących zadania z zakresu współpracy rozwojowej. Zasady, sposób realizacji projektów określają „Wytyczne dla organów administracji rządowej dotyczące realizacji projektów w ramach polskiej współpracy rozwojowej”.

C. Projekty realizowane za pośrednictwem organizacji pozarządowych, jednostek samorządu terytorialnego, publicznych szkół wyższych, instytutów badawczych, Polskiej Akademii Nauk oraz jej jednostek naukowych i organizacyjnych

Konstrukcja systemu polskiej współpracy rozwojowej, w tym w szczególności tryb dystrybuowania środków publicznych na inicjatywy pomocowe, sprzyja podnoszeniu efektywności realizowanych projektów, a pośrednio służy wzmocnieniu potencjału partnerów polskiej współpracy rozwojowej.

W 2021 r. planuje się ogłoszenie następujących konkursów, w wyniku których, realizowana będzie współpraca z ww. podmiotami:

- **Konkurs „Polska pomoc rozwojowa 2021”**

W ramach konkursu możliwe będzie zgłaszanie ofert na realizację projektów w następujących krajach: Białoruś, Gruzja, Mołdawia, Ukraina, Etiopia, Kenia, Senegal, Tanzania, Liban i Palestyna. Kwoty, przedstawione w Załączniku I, przeznaczone na poszczególne kraje w konkursie „Polska pomoc rozwojowa 2021”, mogą ulec zmianie w zależności od ostatecznej wysokości środków w rezerwie celowej przeznaczonej na współpracę rozwojową oraz od wyników oceny ofert. Minimalna wnioskowana kwota dotacji dla każdego projektu na rzecz Białorusi, Gruzji, Mołdawii i Ukrainy w konkursie będzie wynosić 200 000 PLN (w przypadku jednostek samorządu terytorialnego – 150 000 PLN). Minimalna wnioskowana kwota dotacji dla każdego projektu na rzecz Etiopii, Kenii, Senegalu, Tanzanii, Libanu i Palestyny będzie wynosić 350 000 PLN.

Przewiduje się możliwość zgłaszania ofert modułowych.

Podmioty uprawnione do zgłaszania ofert:

- a) organizacje pozarządowe zarejestrowane w Polsce w rozumieniu art. 3 ust. 2 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie oraz podmioty wymienione w art. 3 ust. 3 tej ustawy, w tym niepubliczne szkoły wyższe, izby rolnicze oraz izby gospodarcze,
- b) jednostki samorządu terytorialnego (tylko w przypadku projektów na Białorusi, w Gruzji, Mołdawii oraz na Ukrainie)
- c) publiczne szkoły wyższe
- d) instytuty badawcze
- e) Polska Akademia Nauk oraz jej jednostki naukowe i organizacyjne.

Planowany termin ogłoszenia konkursu – w ciągu miesiąca od przyjęcia Planu współpracy rozwojowej w 2021 r.

- **Konkurs „Pomoc humanitarna 2021”**

W wyniku konkursu wyłonione zostaną projekty pomocowe na rzecz uchodźców, osób wewnętrznie przesiedlonych oraz ludności lokalnej w krajach Afryki i Bliskiego Wschodu oraz ludności cywilnej poszkodowanej w wyniku konfliktu zbrojnego w regionie Górskiego Karabachu.

Kwoty przeznaczone na poszczególne kraje/regiony mogą ulec zmianie w zależności od ostatecznej wysokości środków w rezerwie celowej przeznaczonej na współpracę rozwojową oraz od wyników oceny ofert, z uwzględnieniem potrzeb humanitarnych oraz celów polskiej polityki zagranicznej.

Podmioty uprawnione: organizacje pozarządowe zarejestrowane w Polsce w rozumieniu art. 3 ust. 2 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie oraz podmioty wymienione w art. 3 ust. 3 tej ustawy.

Planowany termin ogłoszenia konkursu – I lub II kwartał 2021 r.

- **Konkurs „Zapewnienie wkładów własnych na realizację projektów humanitarnych w krajach Bliskiego Wschodu i Afryki, finansowanych ze źródeł innych niż budżet RP 2021”**

Celem konkursu jest wyłonienie najlepszych projektów będących elementem przedsięwzięć współfinansowanych ze źródeł innych, niż budżet RP obejmujących realizację działań humanitarnych w krajach Afryki i Bliskiego Wschodu.

Podmioty uprawnione: organizacje pozarządowe zarejestrowane w Polsce w rozumieniu art. 3 ust. 2 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie oraz podmioty wymienione w art. 3 ust. 3 tej ustawy.

Termin ogłoszenia konkursu zostanie ustalony z organizacjami pozarządowymi.

- **Konkurs „Edukacja globalna 2021”**

W konkursie w szczególności zostaną wyłonione projekty modułowe, mające na celu wzmocnienie edukacji globalnej w systemie edukacji formalnej, pozaformalnej i nieformalnej oraz obejmujące zadanie dotyczące regrantingu. Celem projektów będzie zwiększanie świadomości obywateli Polski na temat współzależności globalnych, nierówności na świecie oraz realizacji Agendy 2030. W ramach procedury konkursowej może zostać wyodrębnione zadanie dotyczące dofinansowania projektów edukacji globalnej, będących elementem przedsięwzięcia współfinansowanego ze źródeł innych niż budżet RP.

Podmiotami uprawnionymi do ubiegania się o środki w ramach tego konkursu są zarejestrowane w Polsce organizacje pozarządowe w rozumieniu Ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie oraz publiczne szkoły wyższe w rozumieniu ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce.

Planowany termin ogłoszenia konkursu – II kwartał 2021 r.

D. Działania realizowane za pośrednictwem Fundacji Solidarności Międzynarodowej

MSZ zleci Fundacji Solidarności Międzynarodowej w 2021 r. zadania z zakresu polskiej współpracy rozwojowej zgodnie z określonym zakresem tematycznym dla poszczególnych krajów priorytetowych.

FSM będzie realizować projekty własne, za pośrednictwem organizacji pozarządowych oraz Przedstawicielstw FSM w Kijowie, Kiszyniowie i Tbilisi (na rzecz Gruzji i Armenii). Realizując projekty Przedstawicielstwa będą współpracować z międzynarodowymi donatorami oraz partnerami lokalnymi i międzynarodowymi.

Fundacja, w porozumieniu z MSZ będzie, organizowała misje obserwacyjne wyborów i szkolenia dla obserwatorów w ramach misji obserwacyjnych OBWE/ODHR, w szczególności w krajach Partnerstwa Wschodniego i Azji Centralnej.

Fundacja będzie kontynuowała działania na rzecz uzyskania certyfikacji unijnej *pillar assessment*.

E. Projekty realizowane za pośrednictwem polskich placówek zagranicznych

Projekty rozwojowe i humanitarne mogą być realizowane za pośrednictwem polskich placówek zagranicznych. Placówki realizują projekty we wskazanych przez MSZ państwach i regionach. W krajach priorytetowych polskiej współpracy rozwojowej projekty będą realizowane we wskazanych w Części pierwszej Planu priorytetach tematycznych.

W pozostałych krajach rozwijających się projekty rozwojowe przyczynią się do realizacji priorytetów polskiej współpracy rozwojowej wskazanych w Programie 2021–2030.

W przypadku udzielania pomocy humanitarnej projekty mogą być realizowane niezależnie od priorytetów geograficznych określonych przez Program 2021–2030, w ramach wybranych obszarów: zdrowie i żywność, schronienie, edukacja i opieka społeczna, sektor wody, sanitariatów i higieny, wczesna odbudowa po wystąpieniu katastrof, łączenie pomocy doraźnej, odbudowy i rozwoju.

Podział środków przeznaczonych na realizację projektów przez polskie placówki zagraniczne przedstawiony został w Załączniku II.

F. Współpraca z międzynarodowymi instytucjami finansowymi

Polska będzie kontynuować aktywną współpracę z Międzynarodowymi Instytucjami Finansowymi (MIF), których Polska jest członkiem, tj. Grupą Europejskiego Banku Inwestycyjnego, Europejskim Bankiem Odbudowy i Rozwoju, Grupą Banku Światowego, Bankiem Rozwoju Rady Europy, Azjatyckim Bankiem Inwestycji Infrastrukturalnych oraz Międzynarodowym Funduszem Walutowym.

Będą wspierane działania rozwojowe MIF w skali globalnej, z uwzględnieniem priorytetów Polski.

Przedstawiciele Polski w organach zarządczych MIF będą brać udział w podejmowaniu decyzji dotyczących polityk tych instytucji oraz projektów realizowanych i finansowanych w poszczególnych krajach.

Przedstawiciele Polski będą również brać udział w decyzjach dotyczących reformowania europejskiej infrastruktury finansowej na rzecz rozwoju, w ślad za raportem Grupy Mędrców Wysokiego Szczebla.

W reakcji na kryzys wywołany pandemią w krajach partnerskich będą prowadzone w 2021 r. negocjacje w sprawie uzupełnienia funduszy Międzynarodowego Stowarzyszenia Rozwoju (Grupa Banku Światowego).

IX. Podział środków w rezerwie celowej budżetu państwa, przeznaczonych na współpracę rozwojową

Zgodnie z Programem 2021–2030, polska współpraca rozwojowa realizowana będzie przede wszystkim w krajach priorytetowych Polskiej pomocy. Na dwustronną współpracę rozwojową z krajami innymi, niż priorytetowe przeznaczone zostanie do 10% środków z rezerwy celowej budżetu państwa na współpracę rozwojową, o ile pojawiające się w trakcie roku potrzeby nie będą przemawiały za dokonaniem zmian w tym zakresie. Powyższe ograniczenie nie dotyczy środków przeznaczonych na działania humanitarne.

Do decydowania o przeniesieniu środków między poszczególnymi pozycjami Planu oraz na niezaplanowane inicjatywy z zakresu współpracy rozwojowej uprawniony jest Krajowy Koordynator Współpracy Rozwojowej w Ministerstwie Spraw Zagranicznych. Decyzje o przenoszeniu środków nie wymagają modyfikacji Planu współpracy rozwojowej w 2021 r.

Podział środków w ramach rezerwy celowej opiera się na projekcie ustawy budżetowej na rok 2021 (wraz ze zmianami przyjętymi w toku prac legislacyjnych do 21 grudnia 2020 r.) i został przedstawiony w Załączniku I.

Część trzecia

Udział Polski w realizacji polityki rozwojowej Unii Europejskiej

Polska jako członek Unii Europejskiej bierze udział w kreowaniu i realizacji unijnej polityki rozwojowej. Razem z europejskimi partnerami jesteśmy zaangażowani w działania pomocowe w 150 krajach z Afryki, Ameryki Łacińskiej i Karaibów Azji oraz Pacyfiku. W ramach wspólnych działań państw członkowskich UE prowadzimy dialog z władzami krajów partnerskich, organizacjami międzynarodowymi, oraz organizacjami pozarządowymi. W kontekście globalnej pandemii COVID-19 włączamy się w inicjatywę UE „Drużyna Europy” (Team Europe), stanowiącą kolektywne podejście i połączenie działań rozwojowych UE, państw członkowskich i ich właściwych instytucji finansowych oraz agencji wdrażających, jak również europejskich instytucji finansowych na rzecz walki ze skutkami COVID-19 w państwach rozwijających się.

Mając na uwadze doświadczenia lat ubiegłych, MSZ będzie nadal zachęcać i wspierać polskie podmioty w ich staraniach o realizację unijnych projektów rozwojowych.

A. Składka do budżetu ogólnego UE

Według prognoz na pomoc rozwojową UE przeznaczy w 2021 r. ok. 15,15 mld EUR, w tym ok. 12,071 mld EUR w ramach Instrumentu Sąsiedztwa, Rozwoju i Współpracy Międzynarodowej (ang. Neighbourhood, Development and International Cooperation Instrument, NDICI), zaś 1,503 mld EUR w ramach pomocy humanitarnej (ang. Humanitarian Aid, HUMA). Wkład Polski w finansowanie pomocy rozwojowej przez UE w ramach NDICI i HUMA wyniesie w 2021 r. ok. 502,238 mln EUR – jest to kwota udziału polskiej składki do budżetu ogólnego (3, 7%) w odniesieniu do części budżetu UE przeznaczanej na oficjalną pomoc rozwojową.

B. Składka na Europejski Fundusz Rozwoju (EFR)

Limit wpłat na rzecz Europejskiego Funduszu Rozwoju (EFR) w 2021 r. określa *Decyzja Rady w sprawie wysokości wkładów finansowych wpłacanych przez państwa członkowskie na rzecz Europejskiego Funduszu Rozwoju, w tym pułapu na 2022 r., rocznej kwoty na 2021 r., pierwszej raty za 2021 r. oraz indykatywnej, niewiążącej prognozy dotyczącej spodziewanych rocznych kwot wkładów na lata 2023 i 2024.*²

Łączna wysokość planowanych wkładów państw członkowskich UE na rzecz EFR ma w 2021 r. wynieść 4 mld EUR, z czego 3,7 mld EUR dla Komisji Europejskiej (KE) i 300 mln EUR dla Europejskiego Banku Inwestycyjnego (EBI).

Zgodnie z *Komunikatem Komisji do Rady: informacje finansowe dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju. Europejski Fundusz Rozwoju (EFR): prognoza dotycząca zobowiązań, płatności i wkładów*

² Zob. <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-11641-2020-INIT/pl/pdf>

z dn. 8 października 2020 r.³, wysokość składki Polski do EFR w 2021 r. łącznie wyniesie 79 798 462 EUR, z czego:

- 74 271 580 EUR z tytułu składki do KE
- 5 526 882 EUR z tytułu składki do EBI.

C. Udział Polski w finansowaniu Unijnego Instrumentu Pomocy dla Uchodźców w Turcji

W lutym 2016 r., w odpowiedzi na apel państw członkowskich, Unia Europejska podjęła decyzję o ustanowieniu nowego mechanizmu finansowania działań pomocowych. W ramach wspólnego Planu Działania (*EU–Turkey Joint Action Plan*) Unia Europejska zobowiązała się przekazać Turcji dodatkowe wsparcie finansowe, celem wzmocnienia reakcji i zapewnienie komplementarności wsparcia udzielanego przez UE na rzecz uchodźców i społeczności przyjmujących w Turcji.

Instrument koncentruje się na udzielaniu niezbędnej pomocy humanitarnej, wsparciu w sektorze edukacji oraz systemowym zarządzaniu problematyką migracyjną, zdrowia i infrastruktury komunalnej, a także na wspieraniu rozwoju społeczno-gospodarczego.

Projekty realizowane w ramach komponentu humanitarnego instrumentu koncentrują się na zaspokojeniu podstawowych potrzeb uchodźców znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji poprzez zapewnienie im ochrony, dostępu do edukacji i opieki zdrowotnej. Głównym filarem świadczonej pomocy jest siatka bezpieczeństwa socjalnego w sytuacjach nadzwyczajnych (*Emergency Social Safety Net*). Jest to humanitarny program pomocy społecznej oparty na comiesięcznych transferach środków finansowych na pokrycie najpilniejszych, bieżących potrzeb zarówno rodzin uchodźców jak i lokalnej społeczności. W 2017 r. zainicjowany został również program warunkowych transferów pieniężnych na rzecz edukacji (*Conditional Cash Transfer for Education Programme*), który jest największym w historii programem edukacji w sytuacjach nadzwyczajnych finansowanym przez UE. Ułatwia on uchodźcom dostęp do oficjalnego systemu edukacji poprzez zmniejszanie barier i zapewnianie zagrożonym dzieciom środków umożliwiających im uczęszczanie do szkoły. W ramach rozwojowego komponentu instrumentu udzielane jest wsparcie w celu zapewnienia uchodźcom w Turcji długoterminowych źródeł utrzymania oraz lepszych perspektyw społeczno-ekonomicznych i edukacyjnych jak również opieki zdrowotnej.

Unia Europejska wypełniła zobowiązania w ramach pierwszej transzy finansowania (3 mld EUR w latach 2016–2017). Zgodnie z postanowieniami oświadczenia UE–Turcja w lipcu 2018 r. przyjęta została zmieniona decyzja w sprawie finansowania Instrumentu. W wyniku tych ustaleń Polska zgodnie z certyfikatem wpłaty zobowiązała się w II edycji Instrumentu Tureckiego dokonać w latach 2019–2023 łącznej wpłaty w wysokości 29 927 636,00 EUR, z czego w oparciu o harmonogram wpłat w 2021 wsparcie Polski na rzecz Instrumentu wyniesie 5 178 554,00 EUR.

³ Zob. <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-11642-2020-INIT/pl/pdf>

Załącznik III Matryca rezultatów działań polskiej pomocy⁴

Priorytet główny*	Priorytety szczegółowe*	Zadania szczegółowe celów zrównoważonego rozwoju (CZR)	Wskaźniki oraz wskaźniki dla celów globalnych (https://sdg.gov.pl/)	Zakładane efekty działań
Pokój, sprawiedliwość i silne instytucje (CZR 16)		<p>16.6 Rozwijać skuteczne, odpowiedzialne i przejrzyste instytucje na wszystkich szczeblach administracji.</p> <p>16.7 Zapewnić elastyczny, inkluzywny, partycypacyjny i reprezentacyjny proces podejmowania decyzji na wszystkich szczeblach administracji.</p> <p>16.10 Zapewnić powszechny dostęp do</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Liczba przeszkolonych przedstawicieli administracji publicznej – Liczba wypracowanych dokumentów strategicznych/legislacyjnych, rekomendacji, wytycznych lub raportów powstałych podczas realizacji projektu i/lub przyjętych do wdrożenia – Liczba przeszkolonych przedstawicieli jednostek odpowiedzialnych za reagowanie w sytuacjach kryzysowych – Liczba nowych metod/narzędzi 	<p>Administracja publiczna zwiększyła potencjał instytucjonalny w zakresie wdrożenia kluczowych reform wynikających z Umowy Stowarzyszeniowej z UE.</p> <p>Nastąpiła poprawa sytuacji obywateli w zakresie powszechności dostępu do informacji oraz ochrony podstawowych wolności obywatelskich.</p> <p>Stwierdzono postęp w zakresie budowy społeczeństwa obywatelskiego oraz inkluzywności procesu podejmowania decyzji.</p> <p>Administracja publiczna zwiększyła</p>

⁴ Matryca rezultatów prezentuje zakładane rezultaty działań polskiej pomocy w kontekście celów i zadań szczegółowych zrównoważonego rozwoju Agendy 2030 w perspektywie Programu 2021-2030 i odnosi się do wszystkich krajów ogółem. Matryca zawiera też propozycje mierzenia rezultatów, które nawiązują do istniejących wskaźników dla celów globalnych. Matryca może ulegać modyfikacjom i rozbudowie w miarę nabywania wiedzy, dokonywania oceny skuteczności działań, jak również ze względu na konieczność dostosowania wskaźników do zaktualizowanego zestawu wskaźników globalnych monitorujących cele zrównoważonego rozwoju Agendy 2030.

*) Odpowiadające celom zrównoważonego rozwoju (CZR).

		<p>informacji oraz chronić podstawowe wolności, zgodnie z krajową legislacją i międzynarodowymi porozumieniami.</p> <p>16.B Promować i egzekwować prawo niedyskryminujące nikogo oraz polityki na rzecz zrównoważonego rozwoju.</p>	<p>zaadaptowanych do wykorzystania w jednostkach ratowniczych</p> <ul style="list-style-type: none"> – Liczba utworzonych/zmodernizowanych systemów zarządzania kryzysowego – Liczba utworzonych/zmodernizowanych jednostek ratunkowych/zarządzania kryzysowego <p><u>Wskaźniki powiązane z poniższymi wskaźnikami dla celów globalnych:</u></p> <p>16.6.2 Odsetek ludności zadowolonej ze swojego ostatniego doświadczenia w kontakcie ze służbami publicznymi</p> <p>16.7.2 Odsetek populacji wierzącej, że podejmowanie decyzji jest otwarte i przynoszące reakcje (wg płci, wieku, niepełnosprawności i grup ludności)</p>	<p>zdolności operacyjne w zakresie rozwoju krajowych i regionalnych systemów zarządzania kryzysowego, zapobiegania i reagowania na klęski żywiołowe i katastrofy wynikające z działalności człowieka, jak również modernizacji infrastruktury wodnej i sanitarnej w aglomeracjach miejskich oraz zarządzania odpadami.</p>
<p>Równe szanse (CZR 4, 8, 10, 11)</p>	<p>edukacja (CZR 4)</p>	<p>4.2 Do 2030 roku zapewnić wszystkim dziewczętom i chłopcom dostęp do wysokiej jakości rozwoju we</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Liczba uczniów korzystających ze zmodernizowanej infrastruktury ośrodków edukacyjnych – Liczba i powierzchnia wybudowanych/wyremontowanych 	<p>Dostęp do wysokiej jakości edukacji na wszystkich poziomach nauczania poprawił się, w szczególności w przypadku w dziewczynek i młodych kobiet, dzieci osieroconych oraz osób zagrożonych</p>

		<p>wczesnym dzieciństwie, opieki i edukacji przedszkolnej przygotowującej do rozpoczęcia edukacji na poziomie podstawowym.</p> <p>4.3 Do 2030 roku zapewnić wszystkim kobietom i mężczyznom równy, przystępny cenowo dostęp do wysokiej jakości wykształcenia technicznego, zawodowego i wyższego, w tym do wyższych uczelni.</p> <p>4.A Tworzyć nowe i poprawić stan istniejących już placówek edukacyjnych, które powinny uwzględniać potrzeby dzieci, osób niepełnosprawnych, zarówno chłopców jak i dziewcząt, a także zapewnić bezpieczne, wolne od przemocy,</p>	<p>ch pomieszczeń/obiektów, szczególnie w zakresie dostosowania ich do potrzeb osób z niepełnosprawnością, poprawy warunków sanitarnych, a także dostępu do wody i energii elektrycznej</p> <ul style="list-style-type: none"> – Liczba osób, które uzyskały nowe umiejętności i kompetencje – Liczba godzin oraz liczba zrealizowanych programów, szkoleń i kursów szkoleniowych – Liczba wdrożonych lub ulepszonych standardów/programów nauczania – Liczba wypracowanych materiałów dydaktycznych, podręczników, pomocy naukowych – Liczba oraz rodzaj przekazanego/zainstalowanego wyposażenia naukowo-dydaktycznego – Liczba uczniów/studentów przeszkolona i korzystająca z nowego wyposażenia naukowo-dydaktycznego 	<p>wykluczeniem z uwagi na niepełnosprawność. Zwiększyła się liczba kształcących się osób.</p> <p>Poprawił się dostęp kobiet i młodzieży do kształcenia technicznego, szkoleń i doradztwa zawodowego, w szczególności w sektorach rolnictwa i przetwórstwa, zielonych technologii i IT.</p> <p>Wzrosły kompetencje zawodowe kadry pedagogicznej w ośrodkach edukacyjnych kształcących na wszystkich poziomach edukacji.</p> <p>Ośrodki edukacyjne kształcące na wszystkich poziomach edukacji formalnej i nieformalnej dysponują lepszą infrastrukturą i wyposażeniem.</p>
--	--	--	--	--

		<p>inkluzywne i produktywne środowisko nauczania dla wszystkich.</p> <p>4.4 Do 2030 roku znacznie zwiększyć liczbę młodzieży i dorosłych, którzy posiadają odpowiednie umiejętności, w tym techniczne i zawodowe, potrzebne przy uzyskaniu zatrudnienia, znalezieniu godziwej pracy i rozwoju przedsiębiorczości.</p> <p>4.5 Do 2030 roku wyeliminować nierówność płci w edukacji i zapewnić równy dostęp do edukacji na wszystkich poziomach oraz do szkoleń zawodowych dla najsłabszych grup, w tym dla osób niepełnosprawnych, ludności rdzennej oraz dla dzieci w trudnej</p>	<p><u>Wskaźniki powiązane z poniższymi wskaźnikami dla celów globalnych:</u></p> <p>4.2.2 Wskaźnik uczestnictwa w nauczaniu zorganizowanym (na rok przed rozpoczęciem obowiązku szkolnego)</p> <p>4.3.1 Odsetek osób dorosłych uczestniczących w formalnej i nieformalnej edukacji i szkoleniach w ciągu ostatnich 12 miesięcy</p> <p>4.5.1 Wskaźniki parytetu płci w obszarze edukacji</p> <p>4.b.1 Wielkość oficjalnej pomocy rozwojowej przekazanej na stypendia</p>	
--	--	---	---	--

		<p>sytuacji.</p> <p>4.b Do 2030 roku znacząco zwiększyć liczbę stypendiów dla obywateli krajów rozwijających się, w szczególności dla osób pochodzących z krajów najmniej rozwiniętych, małych państw wyspiarskich i krajów afrykańskich. Stypendia powinny ułatwić rekrutację na wyższe uczelnie, w tym dostęp do szkoleń zawodowych, technologii informacyjnych i komunikacyjnych, programów technicznych, inżynierskich i naukowych w krajach rozwiniętych i rozwijających się.</p>		
	<p>godna praca (CZR 8)</p>	<p>8.3 Promować polityki rozwojowe wspierające działalność produkcyjną, tworzenie godziwych miejsc pracy,</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Liczba utworzonych miejsc pracy – Liczba osób, które uzyskały nowe umiejętności i kompetencje – Liczba absolwentów szkoleń i kursów technicznych i 	<p>Poprawiły się warunki zatrudnienia, w szczególności dla kobiet oraz osób z niepełnosprawnością.</p> <p>Zwiększyła się aktywność zawodowa</p>

		<p>przedsiębiorczość, kreatywność i innowacje. Zachęcać do formalizacji i rozwoju mikro, małych i średnich przedsiębiorstw, w tym poprzez dostęp do usług finansowych.</p> <p>8.5 Do 2030 roku zapewnić pełne i produktywne zatrudnienie oraz godną pracę dla wszystkich kobiet i mężczyzn, w tym dla młodych ludzi i osób z niepełnosprawnością; zapewnić jednakowe wynagrodzenie za pracę o jednakowej wartości.</p> <p>8.6 Do 2030 roku znacznie zmniejszyć odsetek młodych ludzi pozostających bez pracy bądź nie uczestniczących w edukacji i szkoleniach.</p> <p>8.9 Do 2030 roku opracować i wdrożyć</p>	<p>zawodowych</p> <ul style="list-style-type: none"> – Liczba osób przyjętych na staże i praktyki zawodowe w przedsiębiorstwach i instytucjach publicznych – Liczba osób korzystających ze wsparcia w postaci doradztwa zawodowego – Liczba nowo oferowanych szkoleń i kursów zawodowych – Poziom bezrobocia wśród kobiet i młodzieży – Liczba osób aktywnych zawodowo wśród młodzieży i kobiet w wieku produkcyjnym <p><u>Wskaźniki powiązane z poniższymi wskaźnikami dla celów globalnych:</u></p> <p>8.5.1 Przeciętna wysokość stawki godzinowej dla zatrudnionych kobiet i mężczyzn według zawodu oraz wieku</p> <p>8.5.2 Stopa bezrobocia (wg BAEL)</p> <p>8.6.1 Osoby młode niepracujące, nieuczące się i niedokształcające się</p> <p>8.9.1 Udział procentowy turystyki w PKB</p> <p>8.9.2 Udział miejsc pracy w</p>	<p>i zatrudnienia, w szczególności wśród kobiet i młodzieży.</p> <p>Powstały nowe, dobrej jakości miejsca pracy, odpowiadające na potrzeby lokalnej gospodarki i rynku pracy, zwłaszcza w sektorach rolnictwa i przetwórstwa, zielonych technologii i IT oraz zrównoważonej turystyki.</p>
--	--	--	--	--

		polityki promujące zrównoważoną turystykę, która tworzy miejsca pracy oraz promuje lokalną kulturę, dziedzictwo przyrodnicze i produkty.	zrównoważonym przemyśle turystycznym w ogólnej liczbie miejsc pracy w przemyśle turystycznym	
	przedsiębiorczość (CZR 8)	<p>8.2 Osiągnąć wyższy poziom wydajności gospodarczej poprzez dywersyfikację, modernizację technologiczną i innowacje, a także poprzez skupienie się na sektorach o wysokiej wartości dodanej oraz o wysokim wskaźniku pracochłonności.</p> <p>8.3 Promować polityki rozwojowe wspierające zrównoważoną działalność produkcyjną, tworzenie godziwych miejsc pracy, przedsiębiorczość, kreatywność</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Liczba przedsiębiorstw objętych wsparciem – Liczba założonych działalności gospodarczych, w szczególności wśród osób młodych i kobiet, a także na obszarach wiejskich – Liczba projektów biznesowych powstałych w wyniku działań projektowych, w szczególności wśród osób młodych i kobiet, a także na obszarach wiejskich – Liczba nowo powstałych grup producenckich, kooperatyw i spółdzielni – Liczba nowo powstałych organizacji non-profit – Liczba zakupionych i zainstalowanych maszyn i urządzeń w przedsiębiorstwach objętych wsparciem – Liczba osób przeszkolonych z 	<p>Wzrosła przedsiębiorczość oparta na innowacyjnych narzędziach i technologiach.</p> <p>Rozwinęły się w szczególności sektory spośród wymienionych: zrównoważona turystyka, sektor rolno-spożywczy, przetwórstwo, zielone technologie, IT, gospodarka odpadami.</p> <p>Wzrosła przedsiębiorczość osób młodych i kobiet, a także na obszarach wiejskich.</p> <p>Zwiększył się potencjał instytucjonalny władz lokalnych do wspierania rozwoju przedsiębiorczości.</p>

		<p>i innowacje. Zachęcać do formalizacji i rozwoju mikro, małych i średnich przedsiębiorstw, w tym poprzez dostęp do usług finansowych.</p> <p>8.9 Do 2030 roku opracować i wdrożyć polityki promujące zrównoważoną turystykę, która tworzy miejsca pracy oraz promuje lokalną kulturę, dziedzictwo przyrodnicze i produkty.</p>	<p>zakresu otwierania, prowadzenia i rozwijania działalności gospodarczej, w szczególności wśród osób młodych i kobiet, a także na obszarach wiejskich</p> <ul style="list-style-type: none"> – Liczba przedstawicieli biznesu, którzy zdobyli nową wiedzę lub umiejętności – Liczba przedsiębiorstw, które zaadoptowały nowe narzędzia/nowe technologie – Liczba godzin doradztwa/konsultacji dla przedsiębiorców – Udział grupy producenckiej, kooperatywy, spółdzielni pracy w danym rynku – Poziom wydatków na prace badawczo-rozwojowe – Liczba uzyskanych certyfikatów, patentów, licencji, znaków towarowych – Wdrożone lub usprawnione standardy/procesy/systemy produkcji, zarządzania i sprzedaży – Wysokość środków w budżecie zabezpieczonych na cel wspierania przedsiębiorczości lokalnej 	
--	--	---	---	--

			<ul style="list-style-type: none"> – Liczba nowych programów wspierania przedsiębiorczości lokalnej <p><u>Wskaźniki powiązane z poniższymi wskaźnikami dla celów globalnych:</u></p> <p>8.2.1 Roczne tempo wzrostu realnego PKB na 1 pracującego</p> <p>8.9.1 Udział procentowy turystyki w PKB</p> <p>8.9.2 Udział miejsc pracy w zrównoważonym przemyśle turystycznym w ogólnej liczbie miejsc pracy w przemyśle turystycznym</p>	
	<p>redukcja nierówności (CZR 10)</p>	<p>10.2 Do 2030 roku promować i wzmocnić inkluzywność społeczną, gospodarczą i polityczną wszystkich ludzi, bez względu na wiek, płeć, niepełnosprawność, rasę, pochodzenie etniczne, narodowość, religię lub status ekonomiczny bądź inny.</p> <p>10.3 Zapewnić równe szanse oraz zmniejszać</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Liczba szkoleń dla kadry/personelu pracującego z osobami zagrożonymi wykluczeniem społecznym – Liczba przeszkolonych pracowników organizacji społecznych świadczących wsparcie na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem – Liczba wprowadzonych ułatwień/usprawnień i/lub zniesionych barier w dostępie do usług społecznych dla osób 	<p>Dostęp do usług społecznych osób z grup zagrożonych wykluczeniem poprawił się.</p> <p>Zostały wdrożone działania w kierunku zmniejszenia nierówności grup marginalizowanych, w tym mające na celu zwalczanie wszelkich form przemocy wobec kobiet i dziewcząt.</p>

		<p>istniejące nierówności poprzez eliminowanie dyskryminujących praw, polityk i praktyk oraz promować odpowiednią legislację, polityki i działania w tej dziedzinie.</p>	<p>zagrożonych wykluczeniem.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Liczba akcji/kampanii/wydarzeń integracyjnych, zwiększających świadomość społeczną nt. problemów i potrzeb osób z grup zagrożonych wykluczeniem <p><u>Wskaźniki powiązane z poniższymi wskaźnikami dla celów globalnych:</u></p> <p>10.2.1 Stopa ubóstwa po transferach społecznych</p> <p>10.3.1 Poczucie zagrożenia dyskryminacją</p>	
	<p>zrównoważone miasta (CZR 11)</p>	<p>11.3 Do 2030 roku zwiększyć stopień inkluzji, zapewnić zrównoważoną urbanizację i partycypację w zintegrowanym i zrównoważonym planowaniu i gospodarowaniu osiedlami ludzkimi we wszystkich krajach.</p> <p>11.6 Do 2030 roku obniżyć niekorzystny wskaźnik negatywnego</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Liczba szkoleń, kursów, warsztatów, spotkań kierowanych do administracji w zakresie wzmocnienia zdolności planowania miejskiego – Liczba osób korzystających ze zmodernizowanych usług komunalnych, szczególnie w zakresie gospodarki odpadami i zabezpieczenia przeciwpożarowego – Liczba mieszkańców zniszczonych terenów miast, które zostały poddane odbudowie/rewitalizacji – Obszar poddany 	<p>Wzrosła administracyjna zdolność planowania i rewitalizacji miast w sposób sprzyjający zrównoważonemu rozwojowi.</p> <p>Poprawiła się jakość życia mieszkańców miast.</p>

		<p>oddziaływania miasta na środowisko per capita, zwracając szczególną uwagę na jakość powietrza oraz gospodarowanie odpadami komunalnymi i innymi zanieczyszczeniami.</p> <p>11.7 Do 2030 roku zapewnić łatwy i powszechny dostęp do bezpiecznych i inkluzyjnych terenów zielonych i przestrzeni publicznej, szczególnie kobietom, dzieciom, osobom starszym i osobom z niepełnosprawnością.</p> <p>11.A Wspierać korzystne ekonomicznie, społecznie i środowiskowo połączenia pomiędzy obszarami miejskimi, podmiejskimi i wiejskimi poprzez wzmocnienie krajowego i regionalnego</p>	<p>odbudowie/rewitalizacji</p> <ul style="list-style-type: none"> – Liczba mieszkańców, która uzyskała dostęp do otwartych publicznych przestrzeni – Liczba nowych połączeń pomiędzy obszarami miejskimi, podmiejskimi i wiejskimi <p><u>Wskaźniki powiązane z poniższymi wskaźnikami dla celów globalnych:</u></p> <p>11.2.1 Odsetek ludności o dogodnym dostępie do środków transportu publicznego według grup wieku, płci oraz z uwzględnieniem udogodnień dla osób niepełnosprawnych</p> <p>11.7.1 Przeciętny udział terenów zabudowanych stanowiących przestrzeń publiczną dostępną dla wszystkich w terenach zabudowanych ogółem, według grup wieku, płci i osób z niepełnosprawnością</p> <p>11.c.1 Udział finansowego wsparcia dla najmniej rozwiniętych państw przeznaczonego na budowę i modernizację trwałych, odpornych i zasobooszczędnych budynków</p>	
--	--	---	---	--

		<p>planowania rozwoju.</p> <p>11.B Do 2030 roku znacząco zwiększyć liczbę miast i osiedli ludzkich korzystających z opracowań i wdrażających zintegrowane polityki i plany dążących do zwiększenia inkluzji i wydajności wykorzystywania zasobów, łagodzenia skutków i przystosowania do zmian klimatycznych, odporności na skutki katastrof. Należy rozwijać i wdrażać kompleksowe zarządzanie ryzykiem katastrof na wszystkich poziomach, zgodnie z Ramami Działania na Rzecz Ograniczenia Ryzyka Katastrof na lata 2015 – 2030 (Sendai Framework for Disaster Risk Reduction 2015-2030).</p>	wykorzystujących lokalne zasoby	
--	--	--	---------------------------------	--

		<p>11.C Wspierać kraje najmniej rozwinięte, w tym poprzez pomoc finansową i techniczną, w budowaniu zrównoważonych i odpornych budynków, wykorzystując lokalne materiały.</p>		
<p>Zdrowie (CZR 3)</p>		<p>3.1 Do 2030 roku zmniejszyć globalny wskaźnik śmiertelności okołoporodowej do poziomu mniejszego niż 70 przypadków na 100 tysięcy żywych urodzeń.</p> <p>3.2 Do 2030 roku wyeliminować przypadki zgonów wśród noworodków i dzieci poniżej piątego roku życia, którym można zapobiec. Wszystkie państwa będą dążyć do ograniczenia umieralności noworodków co najwyżej</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Liczba osób korzystających z odnowionej infrastruktury/podmiotów leczniczych – Liczba oraz powierzchnia wyremontowanych pomieszczeń w ośrodkach zdrowia – Liczba osób z dostępem do przeszkolonego personelu medycznego – Liczba zabiegów i konsultacji medycznych przeprowadzonych przez przeszkolony personel – Liczba przeszkolonego personelu medycznego – Liczba godzin zrealizowanych programów, szkoleń i staży szkoleniowych – Liczba osób leczona za pomocą 	<p>Jakość i dostępność opieki zdrowotnej poprawiły się, w tym w zakresie opieki okołoporodowej oraz przeciwdziałania i leczenia chorób zakaźnych.</p> <p>Wzrosła świadomość społeczności lokalnej na temat zdrowego żywienia dzieci do lat 5.</p> <p>Wzmocniła się zdolność krajów Partnerstwa Wschodniego w dziedzinie wczesnego ostrzegania, redukcji ryzyka oraz zarządzania krajowym i globalnym ryzykiem w obszarze zdrowia.</p>

		<p>do poziomu 12 przypadków na tysiąc żywych urodzeń i umieralność dzieci poniżej piątego roku życia co najwyżej do poziomu 25 przypadków na tysiąc żywych urodzeń.</p> <p>3.8 Zapewnić powszechną opiekę zdrowotną, w tym zabezpieczenie przed ryzykiem finansowym, dostęp do podstawowej opieki zdrowotnej wysokiej jakości oraz bezpiecznych, skutecznych, wysokiej jakości, przystępnych cenowo lekarstw i szczepionek.</p> <p>3.d Wzmocnić zdolność wszystkich krajów, szczególnie państw rozwijających się, w dziedzinie wczesnego ostrzegania, redukcji</p>	<p>nowego wyposażenia medycznego</p> <ul style="list-style-type: none"> – Liczba oraz rodzaj przekazanego sprzętu, w tym specjalistycznego, i materiałów medycznych – Liczba wdrożonych lub ulepszonych procedur sanitarnych i medycznych – Liczba zrealizowanych godzin zajęć z zakresu edukacji zdrowotnej – Liczba odbiorców, do których skierowane były zajęcia edukacyjne <p><u>Wskaźniki powiązane z poniższymi wskaźnikami dla celów globalnych:</u></p> <p>3.1.1 Współczynnik umieralności matek</p> <p>3.1.2 Odsetek urodzeń żywych z pomocą fachową</p> <p>3.2.1 Współczynnik umieralności dzieci w wieku 0-4 lata</p> <p>3.2.2 Współczynnik zgonów noworodków, tj. dzieci w wieku 0-27 dni</p> <p>3.8.1 Zasięg podstawowych świadczeń zdrowotnych (określany jako średni zasięg</p>	
--	--	--	---	--

		ryzyka oraz zarządzania krajowym i globalnym ryzykiem w obszarze zdrowia.	podstawowych świadczeń zdrowotnych na podstawie monitorowanych interwencji, włączając opiekę nad matką, noworodkiem i dzieckiem, choroby zakaźne, choroby niezakaźne, wydajność i dostęp do świadczeń wśród ogółu ludności i w grupach nieuprzywilejowanych) 3.b.1 Odsetek ludności objętej docelowo wszystkimi szczepieniami przewidzianymi w krajowym programie szczepień	
Klimat i zasoby naturalne (CZR 6, 7, 13, 15)	działania na rzecz klimatu (SGD13)	13.1 Wzmocnić zdolności adaptacyjne i odporność na zagrożenia klimatyczne i katastrofy naturalne we wszystkich krajach. 13.2 Włączyć działania na rzecz przeciwdziałania zmianom klimatycznym do krajowych polityk, strategii i planów. 13.3 Zwiększyć poziom edukacji oraz potencjał ludzki i instytucjonalny, podnieść poziom	<ul style="list-style-type: none"> – Obszar objęty działaniami zapobiegawczymi i naprawczymi w odniesieniu do kwestii środowiska – Liczba podjętych działań zapobiegawczych i naprawczych oraz opracowanych procedur dotyczących ograniczania skutków zmian klimatycznych i wywołanych działalnością człowieka – Zakres dostosowania wewnętrznych przepisów prawa do norm unijnych w wyniku podjętych interwencji – Liczba 	Wzrosła zdolność administracji publicznej zakresie zapewnienia skutecznego zarządzania środowiskiem. Nastąpił wzrost zdolności operacyjnych, w szczególności dotyczących tworzenia systemów zarządzania informacją, wczesnego ostrzegania, redukcji ryzyka oraz zarządzania ryzykiem, a także zapobiegania klęskom żywiołowym i katastrofom, wynikającym z działalności człowieka i zarządzania kryzysowego.

		<p>świadomości na temat przeciwdziałania i łagodzenia zmian klimatycznych, adaptacji i skutków zmian klimatycznych oraz systemów wczesnego ostrzegania przed zagrożeniami.</p>	<p>przekazanego/zainstalowanego wyposażenia</p> <ul style="list-style-type: none"> – Liczba przeszkolonych ratowników – Liczba godzin i ilość zorganizowanych szkoleń/ćwiczeń z zakresu reagowania w sytuacjach klęsk żywiołowych – Liczba i rodzaj nabytego wyposażenia ratowniczego (w tym sprzęt ochrony osobistej) – Liczba godzin szkoleniowych z zakresu obsługi wyposażenia ratowniczego – Liczba opracowanych i wdrożonych procedur reagowania w sytuacjach klęsk żywiołowych – Liczba materiałów edukacyjnych przygotowanych na potrzeby szkoleniowe <p><u>Wskaźniki powiązane z poniższymi wskaźnikiem dla celów globalnych:</u></p> <p>13.1.3 Odsetek jednostek samorządu terytorialnego, które przyjęły i wdrożyły lokalne strategie redukcji ryzyka klęsk żywiołowych zgodne z krajową strategią redukcji ryzyka klęsk żywiołowych</p>	
--	--	--	--	--

	<p>czysta woda i warunki sanitarne (CZR 6)</p>	<p>6.2 Do 2030 roku zapewnić dostęp do odpowiednich i godziwych warunków sanitarnych i higienicznych dla wszystkich oraz wyeliminować praktyki defekacji na świeżym powietrzu, przy czym należy zwrócić szczególną uwagę na potrzeby kobiet, dziewcząt i osób żyjących we wrażliwych sytuacjach.</p> <p>6.3 Do 2030 roku poprawić jakość wody poprzez redukcję zanieczyszczeń, likwidowanie wysypisk śmieci, ograniczenie stosowania szkodliwych substancji chemicznych i innych szkodliwych materiałów. Zmniejszyć o połowę ilość nieoczyszczonych</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Liczba osób, które zyskały dostęp do infrastruktury wodno-sanitarnej – Liczba i rodzaj zbudowanej infrastruktury sanitarnej – Liczba szkoleń/warsztatów/spotkań nt. zarządzania gospodarką odpadami oraz gospodarką wodną z udziałem społeczności lokalnej – Liczba przekazanego sprzętu/infrastruktury służącego poprawie zarządzania gospodarką odpadami oraz gospodarką wodną – Liczba podjętych działań oraz opracowanych procedur dotyczących zarządzania gospodarką odpadami oraz wodną – Liczba podjętych działań oraz opracowanych procedur dotyczących zarządzania gospodarką odpadami oraz wodną, gwarantujących zaangażowanie społeczności lokalnej – Liczba osób biorących udział w 	<p>Nastąpiła poprawa w zakresie dostępności podstawowej infrastruktury wodno-sanitarnej, w szczególności w instytucjach użyteczności publicznej oraz dużych skupiskach miejskich.</p> <p>Zwiększył się też udział lokalnych społeczności w gospodarowaniu zasobami wodnymi i infrastruktury sanitarnej.</p>
--	---	---	---	---

		<p>ścieków oraz znacząco podnieść poziom recyklingu i bezpiecznego ponownego użytkowania materiałów w skali globalnej.</p> <p>6.b Wspierać i wzmocnić udział lokalnych społeczności w poprawie gospodarowania zasobami wodnymi i infrastruktury sanitarnej.</p>	<p>szkoleniach/warsztatach/spotkaniach</p> <p><u>Wskaźniki powiązane z poniższymi wskaźnikami dla celów globalnych:</u></p> <p>6.2.1 Odsetek ludności korzystającej z bezpiecznie zarządzanych usług kanalizacyjnych, w tym stanowisk do mycia rąk z dostępem do wody i mydła</p> <p>6.3.1 Odsetek oczyszczanych ścieków przemysłowych i komunalnych w stosunku do ścieków wytworzonych (Ilość ścieków wymagających oczyszczenia oczyszczonych w stosunku do ilości ścieków przemysłowych i komunalnych odprowadzanych do wód lub do ziemi)</p> <p>6.b.1 Odsetek jednostek samorządu terytorialnego z ustalonymi i wdrożonymi zasadami i procedurami dotyczącymi udziału społeczności lokalnych w gospodarowaniu zasobami wodnymi i infrastrukturze sanitarnej</p>	
	lasy i różnorodność biologiczna	15.1 Do 2030 roku zapewnić ochronę, odtworzenie i zrównoważone	Obszar, na którym podjęto działania prowadzące do zachowania bioróżnorodności, ochrony i odtworzenia zrównoważonego użytkowania	Działania na rzecz zachowania różnorodności biologicznej, ochrony, odtworzenia i zrównoważonego użytkowania ekosystemów doprowadziły

	(CZR 15)	<p>użytkowanie lądowych i śródlądowych ekosystemów słodkiej wody oraz pozostałych ekosystemów, w szczególności lasów, terenów podmokłych i suchych oraz gór, zgodnie z międzynarodowymi zobowiązaniami.</p> <p>15.2 Do 2030 roku promować wdrażanie zrównoważonego zarządzania wszystkimi typami lasów; zahamować proces wylesiania, odtworzyć zniszczone lasy; znacząco zwiększyć globalny stopień zalesienia i ponownego zalesienia.</p>	<p>ekosystemów</p> <p><u>Wskaźnik powiązany z poniższymi wskaźnikami dla celów globalnych:</u></p> <p>15.1.1 Udział powierzchni gruntów leśnych w powierzchni lądowej kraju</p> <p>15.1.2 Odsetek terenów lądowych i wód powierzchniowych istotnych dla różnorodności biologicznej objętych ochroną - według typu ekosystemu</p> <p>15.2.1 Postęp w kierunku zrównoważonej gospodarki leśnej</p>	do poprawy sytuacji na danym obszarze.
	odnawialne źródła energii (CZR 7)	7.1 Do 2030 roku zapewnić powszechny dostęp do przystępnych cenowo, niezawodnych i nowoczesnych usług energetycznych.	<p>Liczba osób/podmiotów korzystających z dostępu do energii ze źródeł odnawialnych i technologii energooszczędnych</p> <p><u>Wskaźnik powiązany z poniższymi</u></p>	Zwiększył się potencjał sektora publicznego w zakresie stosowania odnawialnych źródeł energii oraz poprawił się dostęp do usług energetycznych ze źródeł odnawialnych oraz technologii energooszczędnych, w szczególności w

		<p>7.2 Do 2030 roku znacząco zwiększyć udział odnawialnych źródeł energii w globalnym miesie energetycznym.</p> <p>7.B Do 2030 roku rozbudować infrastrukturę i zmodernizować technologie umożliwiające dostęp do nowoczesnych i zrównoważonych usług energetycznych dla wszystkich mieszkańców krajów rozwijających się, w szczególności państw najmniej rozwiniętych, rozwijających się małych państw wyspiarskich i krajów śródlądowych, zgodnie z ich programami rozwojowymi.</p>	<p><u>wskaźnikami dla celów globalnych:</u></p> <p>7.1.1 Odsetek ludności z dostępem do elektryczności</p> <p>7.1.2 Odsetek ludności wykorzystującej podstawowo czyste paliwa i technologie</p> <p>7.2.1 Udział energii ze źródeł odnawialnych w końcowym zużyciu energii brutto</p>	<p>instytucjach użyteczności publicznej.</p>
--	--	---	---	--